Lietas arhīva Nr. C-0660-20/18
ECLI:LV:KURT:2020:0916.C69357619.3.S

**SPRIEDUMS**
**Latvijas Republikas vārdā**

Saldū 2020.gada 16.septembrī

Kurzemes rajona tiesa:
tiesnese Inta Kalniņa,
ar sekretāri Intu Āboliņu,

piedaloties prasītājas /Nosaukums A/ pilnvarotajam pārstāvim /pers. A/, atbildētāja /pers. B/ pilnvarotajam pārstāvim zv.advokātam Uģim Ūsiņam,

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /Nosaukums A/prasībā pret /pers. B/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu.

**Aprakstošā daļa**

Prasītāja /Nosaukums A/ (turpmāk- prasītāja) cēlusi tiesā prasību pret atbildētāju /pers. B/ (turpmāk - atbildētājs) par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu, lūdzot atzīt prasītājai /Nosaukums A/ īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu - būvi (šķūni) ar kadastra apzīmējumu /numurs A/ar adresi /adrese A/, kas atrodas uz atbildētājam /pers. B/ piederošā zemesgabala ar kadastra Nr./numurs B/, piedzīt no atbildētāja /pers. B/ par labu prasītājai /Nosaukums A/ tiesāšanās izdevumus.

Prasībā norādīti turpmāk minētie apstākļi un pamatojums.

Prasītājai 2016.gada 10.martā zemesgrāmatā nostiprinātas īpašuma tiesības uz būvi /adrese A/ ar kadastra apz./numurs C/, kā īpašuma tiesību iegūšanas pamatu norādot Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1999.gada 4.marta spriedumu lietā Nr.C-102/5 un 1980.gada 30.septembra aktu par ēku pieņemšanu ekspluatācijā. Iepriekšminētā būve saistīta ar zemes vienību ar kadastra apz. /numurs B/. Saskaņā ar 2018.gadā noslēgto maiņas līgumu būve atsavināta par labu /pers. C/.

No 1980.gada 30.septembra akta par ēku pieņemšanu ekspluatācijā izriet, ka ekspluatācijā pieņemta /Nosaukums A/ ražošanas bāze, sastāvoša no garāžas 5 automašīnām un mehāniskajām darbnīcām (lietderīgā platība 652,6 kv.m.) ar ārējiem tīkliem un komunikācijām, kas atrodas /adrese B/. Minētajā aktā kā ražošanas bāzes sastāvdaļa nav ierakstīta būve - šķūnis. Šķūnis uzbūvēts 1980.gadā kopā ar pamatceltni - ražošanas bāzi. Atsevišķa akta par šķūņa nodošanu ekspluatācijā nav. Ar /Nosaukums B/ novada pašvaldības 2013.gada 12.jūlija lēmumu Nr.10-5/75 ēku (būvju) īpašumam, kas atrodas uz zemes vienības ar kadastra apz./numurs B/, piešķirts nosaukums - Ēkas /adrese A/.

Šķūnis atrodas uz zemesgabala ar kadastra Nr./numurs B/, /adrese A/, uz kuru īpašuma tiesības zemesgrāmatā nostiprinātas atbildētājam /pers. B/.

Prasītāja, atsaucoties uz Civillikuma 968.pantu, likuma "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību 14.panta pirmās daļas 1.punktu, uzskata, ka strīdus būve ir patstāvīgs īpašuma tiesību objekts un ceļ prasību par īpašuma tiesību atzīšanu uz būvi - šķūni ar kadastra apz. 8801 011 0050 002, norādot, ka īpašuma tiesības ieguvusi tiesīgā kārtā ar ieilgumu.

Strīdus būve - šķūnis pēc /Nosaukums A/ pasūtījuma uzbūvēts 1980.gadā kopā ar pamatceltni (ražošanas bāzi), kas 1980.gada 30.septembrī tika nodota ekspluatācijā. Par minēto liecina 1981.gada 23.marta ieraksts no VZD Kurzemes reģionālās nodaļas Kuldīgas biroja arhīva izprasītās inventarizācijas lietas 1.un 2.lapā, ka abu ēku (pamatceltnes un šķūņa) būvniecībai piešķirts apbūves laukums /adrese B/ (bijusī adrese) ar kopējo platību 942,22 kv.m., no kuras 750,02 kv.m.- pamatceltnes būvniecībai, 192,20 kv.m.- šķūņa būvniecībai. No tālākajiem ierakstiem redzams, ka abas ēkas inventarizētas 1998.gada 19.jūnijā un noteikta to vērtība - pamatceltne LVL 7590,00 vērtībā, šķūnis LVL 722,00 vērtībā. No minētajiem ierakstiem secināms, ka šķūnis prasītājas tiesiskā valdījumā atradies vismaz no 1981.gada 23.marta pēc tā pirmreizējas inventarizēšanas. Inventarizācijas lietā nav atzīmes par šķūņa patvaļīgu būvniecību.

Saskaņā ar Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1999.gada 4.marta spriedumu atjaunots pārtrauktais prasītājas valdījums uz ēkām un būvēm, arī uz ražošanas bāzi /adrese A/.

No /Nosaukums B/ novada pašvaldības būvvaldes 2017.gada 17.jūlija priekšraksta Nr.7-5/79 Par ēku sakārtošanu /adrese A/ izriet, ka arī pašvaldība par būves (šķūņa) valdītāju (faktisko īpašnieci) uzskata prasītāju, jo priekšrakstā prasītājai noteikts pienākums sakārtot abu ēku stāvokli, lai tās neatrastos vidi degradējošā stāvoklī.

Prasība celta uz likuma "Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās" 3.panta, 28.panta 4.punkta, likuma "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 14.panta pirmās daļas 1.punkta, 16.panta, Civillikuma 875., 876.panta, 994.panta otrās daļas, 998.- 1022.panta, 1030., 1031.panta, 1060.panta pirmās daļas 1477.panta pamatiem.

Atbildētājs/pers. B/ par prasību iesniegtajā paskaidrojumā norādījis, ka prasību neatzīst.

Īpašuma nodibināšanai ar ieilgumu ir nepieciešams konstatēt katru no Civillikuma 999.pantā norādītajiem priekšnosacījumiem. Atbildētāja ieskatā nepastāv lielākā daļa no nepieciešamajiem priekšnosacījumiem.

Prasītāja nav iesniegusi tiesai dokumentus, kas apliecinātu strīdus būves - šķūņa ar kadastra apz. /numurs A/ tiesiskā kārtā veiktu būvniecību un šīs būves legālu statusu. Kadastra informācijas sistēmā prasītāja kā būvju lietotāja ierakstīta, jo bija pasūtījusi būvju kadastrālo uzmērīšanu. VZD rīcībā nav dokumentu par būves piederību, savukārt prasītājas iesniegtie pierādījumi neapliecina būves juridisko statusu.

Prasītāja kā juridiska persona reģistrēta biedrību un nodibinājumu reģistrā tikai 10.04.2002. Atbilstoši prasībā norādītajam šķūnis uzbūvēts 1980.gadā, prasītāja nav tā būvnieks un nevarēja strīdus būvi iegūt ar piegūšanu vai pieaugumu.

Prasītāja nav iesniegusi tiesisku darījumu apliecinošu dokumentu. Prasītāja nav arī mantiniece, kurai piekrītošā mantojumā ietilpst sveša lieta.

Saskaņā ar Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1999.gada 4.marta spriedumu prasītāja ieguvusi valdījumu uz strīdus būvei - šķūnim

blakus esošo būvi ar kadastra apz. /numurs C/, ko prasītāja 2018.gada 29.augustā atsavinājusi /pers. C/. Tiesas spriedumā izsmeļoši uzskaitīti objekti, uz kuriem atjaunots valdījums. Ražošanas bāzes 30.08.1980. nodošanas ekspluatācijā aktā norādītā telpu lietderīgā platība 652,6 kv.m. pilnībā sakrīt ar kadastra informācijas sistēmā fiksēto būves ar kadastra apz. /numurs C/ norādīto lietderīgo platību. Minētajā aktā ir atsauce uz ārējiem tīkliem un komunikācijām atbilstošu projektu - tāmju dokumentāciju. Būve - šķūnis nav uzskatāma par ārējiem tīkliem un komunikācijām. Prasītāja nav iesniegusi tiesai šķūņa projekta un tāmju dokumentāciju un šķūnis akta uzskaitījumā neietilpst. Nav arī tiesas sprieduma, ar kuru prasītājai būtu atzītas īpašuma tiesības vai tiesības strīdus būvi valdīt.

Prasītāja īpašumu nav valdījusi labā ticībā, t.i., prasītājai visu laiku ir bijuši zināmi šķēršļi, kas neļauj strīdus būvi iegūt īpašumā, kas izriet no prasībā izklāstītajiem apstākļiem (piem., darījumu apliecinošu dokumentu neesamība u.c.), darbībām un prasītājas bezdarbību ilgstošā laika periodā, nepiesakot savas tiesības uz īpašumu.

Kā izriet no Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1999.gada 4.marta sprieduma, tad līdz pat 1999.gada martam par attiecīgo būvju valdījumu pastāvēja strīds, spriedums lietā taisīts par labu citai juridiskai personai, nevis prasītājai. Atbildētājs līdz pat 2015.gada 17.jūnijam ir apstrīdējis prasītājas īpašuma tiesības uz pamatbūvi ar kadastra apz. /numurs C/. Tādējādi prasītājai nepārprotami bija zināms par tiesiskā pamata neesamību, jo tā ilgstoši neveica blakus atrodošās būves ar kadastra apz. /numurs C/ reģistrāciju zemesgrāmatās.

Prasītāja nav nepārtraukti un netraucēti valdījusi iegūstamo īpašumu un tai arī nebija šādas iespējas. Atbildētājam līdz pat 2015.gada 17.jūnijam apstrīdot prasītājas tiesisku valdījumu, viņš sistemātiski, sākot ar 2013.gada 1.septembri, ir slēdzis sev piederošā īpašuma teritorijas vārtus.

Strīdus būve - šķūnis atrodas uz atbildētājam piederoša zemesgabala, līdz ar ko prasītājai nebija un nav tiesiska pamata piekļūt strīdus īpašumam. Prasītāja nebija noslēgusi ar atbildētāju zemes nomas līgumu, nemaksāja nomas maksu par zemesgabala nomu, uz kura atrodas prasītājai iepriekš piederējusī būve ar kadastra apz. /numurs C/, kā arī strīdus būve - šķūnis, nomas maksa tika piedzīta ar tiesas spriedumu. Turklāt saskaņā ar prasītājas iesniegumā norādīto, tā nevar iekļūt zemesgabalā /adrese/, jo vārti ir slēgti, tādējādi nevar piekļūt arī strīdus būvei un nav to nepārtraukti un netraucēti valdījusi visu likumā paredzēto laiku.

Prasītāja ne tikai nav valdījusi iegūstamo nekustamo īpašumu 10 gadus, bet arī nav izrādījusi gribu rīkoties ar lietu līdzīgi īpašniekam, ko apliecina būves vidi degradējošais stāvoklis un fakts, ka strīdus būves bīstamību novērsusi nevis prasītāja, bet atbildētājs.

Prasītāja ne tikai objektīvi neuzsāka neiecietamo ieilguma termiņa tecējumu ar strīdus īpašumam blakus esošās būves ar kadastra apz. /numurs C/ ierakstīšanu zemesgrāmatās, bet nerīkojās kā strīdus būves - šķūņa īpašnieks, jo līdz pat 2014.gada 19.martam neveica nekustamā īpašuma nodokļa samaksu par strīdus būvi - šķūni ar kadastra apz./numurs A/, kas reģistrēta atbildētājam /pers. B/ piederošā nekustamā īpašuma ar kadastra Nr. /numurs B/sastāvā.

Lūdz noraidīt prasību, piedzenot no prasītājas atbildētāja labā ar lietas vešanu saistītos izdevumus advokāta palīdzības samaksai.

Prasītājas /Nosaukums A/ pilnvarotais pārstāvis /pers. A/ tiesas sēdē prasību par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu uzturēja saskaņā ar prasībā norādītajiem pamatiem, paskaidrojot, ka prasības priekšmets ir būve - šķūnis, kas atrodas uz atbildētājam piederošā zemesgabala ar kadastra Nr./numurs B/, /adrese/.

Saskaņā ar 1980.gada 30.septembra aktu par ēku pieņemšanu ekspluatācijā pieņemta /Nosaukums A/ ražošanas bāze ar ārējiem tīkliem un komunikācijām, kas atrodas /adrese B/. Minētajā aktā kā ražošanas bāzes sastāvdaļa nav ierakstīta strīdus būve - šķūnis. Šķūnis uzbūvēts 1980.gadā par prasītājas līdzekļiem. Abas ēkas uzbūvētas tiesiski, taču arhīvos nav atrodami dokumenti par ēku būvniecībai izsniegtajām būvatļaujām un tehniskā dokumentācija par ēku būvniecību.

Pirmreizēji abas ēkas inventarizētas 1981.gada 23.martā, atkārtoti 1998.gadā, inventarizācijas lietā nav atzīmes par šķūņa patvaļīgu būvniecību. Prasītāja labā ticībā valdījusi šķūni no tā uzcelšanas brīža, izmantojot to noliktavas vajadzībām. Nekustamā īpašuma kadastra informācijas sistēmā šķūnim piešķirts atsevišķs kadastra apzīmējums.

Prasītājai 2016.gada 10.martā zemesgrāmatā nostiprinātas īpašuma tiesības uz būvi - ražošanas bāzi /adrese/ ar kadastra apz. /numurs C/, kā īpašuma tiesību iegūšanas pamatu norādot Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1999.gada 4.marta spriedumu lietā Nr.C-102/5, ar kuru prasītājai tika atjaunotas valdījuma tiesības uz iepriekšminēto būvi, un 1980.gada 30.septembra aktu par ēku pieņemšanu ekspluatācijā, strīdus būves – šķūņa ierakstīšana zemesgrāmatā nebija iespējama dokumentu trūkuma dēļ.

Pašvaldība par būves (šķūņa) valdītāju (faktisko īpašnieci) uzskata prasītāju, kura maksā nekustamā īpašuma nodokli par abām ēkām, būvvaldes priekšrakstā prasītājai noteikts pienākums sakārtot abu ēku stāvokli, lai tās neatrastos vidi degradējošā stāvoklī.

Lūdz tiesu atzīt prasītājai /Nosaukums A/ īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu - būvi (šķūni), ar kadastra apzīmējumu /numurs A/ar adresi /adrese A/, kas atrodas uz atbildētājam /pers. B/ piederošā zemesgabala ar kadastra Nr./numurs B/, piedzīt no atbildētāja par labu prasītājai tiesāšanās izdevumus.

Atbildētāja/pers. B/ pilnvarotais pārstāvis zv.advokāts Uģis Ūsiņš tiesas sēdē prasību par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu neatzina, norādot, ka konkrētajā gadījumā nav konstatējami Civillikuma 999.pantā norādītie priekšnosacījumi īpašuma iegūšanai ar ieilgumu.

Lietā nav pierādījumu, ka strīdus būve uzbūvēta atbilstoši būvniecības iecerei. 1980.gada 30.septembra aktā par ēku pieņemšanu ekspluatācijā izsmeļoši norādīts, ka ekspluatācijā pieņemta /Nosaukums A/ ražošanas bāze ar ārējiem tīkliem un komunikācijām, uz šo ēku ar Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1999.gada 4.marta spriedumu prasītājai atjaunotas valdījuma tiesības.

Attiecībā uz strīdus būvi prasītājas valdījumam nav tiesiska pamata - prasītāja nav šķūņa būvnieks, nav arī mantiniece, jo šķūnis neietilpst ražošanas bāzes sastāvā, uz kuru /Nosaukums A/ tika atjaunotas valdījuma tiesības ar Kurzemes apgabaltiesas 1999.gada 4.marta spriedumu, tādējādi nav arī tiesas sprieduma, ar kuru prasītājai būtu atzītas īpašuma tiesības vai tiesības strīdus būvi valdīt. Kadastra informācijas sistēmā prasītāja kā būvju lietotāja ierakstīta, jo bija pasūtījusi būvju kadastrālo uzmērīšanu.

Prasītāja strīdus būvi - šķūni nav valdījusi labā ticībā, jo savas īpašuma tiesības uz ražošanas bāzi zemesgrāmatā nostiprinājusi tikai 2016.gada 10.martā. Atbildētājs līdz pat 2015.gada 17.jūnijam ir apstrīdējis prasītājas īpašuma tiesības uz pamatbūvi ar kadastra Nr./numurs C/sistemātiski, sākot ar 2013.gada 1.septembri, ir slēdzis teritorijas vārtus, līdz ar ko prasītājai nebija un nav tiesiska pamata piekļūt strīdus īpašumam. Neskatoties uz minēto, prasītāja prasību par valdījuma traucējuma novēršanu cēlusi tikai 2017.gada 9.jūnijā, arī nekustamā īpašuma nodokli par strīdus būvi prasītāja maksā tikai no 2014.gada, kad uzteica nomas līgumu ar atbildētāju.

Prasītāja ne tikai nav valdījusi iegūstamo nekustamo īpašumu 10 gadus, bet arī nav izrādījusi gribu rīkoties ar lietu līdzīgi īpašniekam, ko apliecina būves pašreizējais stāvoklis un fakts, ka strīdus būves bīstamību novērsusi nevis prasītāja, bet atbildētājs, kurš griezās būvvaldē, lūdzot atļaut strīdus būvi nojaukt, taču izsniegtā būvatļauja šķūņa nojaukšanai tika anulēta, pamatojoties uz Civillikuma 1084.pantu - zemes īpašnieks novērsis ēkas bīstamību.

Lūdz noraidīt prasību, piedzenot no prasītājas atbildētāja labā ar lietas vešanu saistītos izdevumus advokāta palīdzības samaksai.

**Motīvu daļa**

Noklausījusies pušu tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus, novērtējusi lietā esošos pierādījumus, tiesa atzīst, ka /Nosaukums A/ prasība pret /pers. B/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu ir noraidāma sekojošu motīvu dēļ.

Lietā ir nodibināts un nepastāv strīds, ka uz atbildētājam /pers. B/ piederošā zemesgabala /adrese/, kadastra Nr./numurs B/atrodas prasītājai pirms atsavināšanas piederējusī būve – ražošanas bāze ar kadastra apzīmējumu /numurs C/, kā arī strīdus būve- šķūnis ar kadastra apzīmējumu /numurs A/ ( lietas 26.-27., 28., 49.-50.lapa).

Prasītāja savas īpašuma tiesības uz būvi ar kadastra apz. /numurs C/ zemesgrāmatā nostiprinājusi 2016.gada 1.martā ( lietas 28.lapa).

Atbilstoši Civillikuma 968.pantam uz zemes uzcelta un cieši ar to savienota ēka atzīstama par tās daļu.

Prasītāja prasību pamatojusi ar likuma "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 14.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktajiem izņēmuma no Civillikuma 968.pantā reglamentētā akcesijas principa apstākļiem, proti, ēkas uzskatāmas par patstāvīgu īpašuma objektu, ja tās uzceltas uz zemes, kas atbilstoši likumam piešķirta šim nolūkam, pirms Civillikuma lietu tiesību daļas spēkā stāšanās dienas 1992.gada 1.septembra, bet zemes īpašuma tiesības atjaunotas vai atjaunojamas bijušajam īpašniekam vai viņa mantiniekam (tiesību pārņēmējam) vai arī zeme piekrīt vai pieder valstij vai pašvaldībai.

Savukārt minētās normas ceturtā daļa noteic, ka ēkas (būves), kuras Zemesgrāmatu nodaļā, Valsts zemes dienestā vai pašvaldībā nav reģistrētas kā patstāvīgi īpašuma objekti, uzskatāmas par zemes īpašnieka īpašumu atbilstoši Civillikuma 968.pantam. Citas personas īpašuma tiesības uz šādām ēkām (būvēm) var iegūt, ja tiesa apmierinājusi šo personu prasību atzīt īpašuma tiesības uz attiecīgajiem objektiem.

Atbilstoši prasībā norādītajam prasītāja lūgusi atzīt tai īpašuma tiesības uz strīdus būvi - šķūni, norādot, ka tā īpašuma tiesības ieguvusi ar ieilgumu.

Ar ieilgumu lietu iegūst par īpašumu, ja ieguvējs to ir valdījis likumā noteiktu laiku kā savu, ievērojot arī citus likumiskus nosacījumus (Civillikuma 998.pants).

Ieilguma būtība ir tā, ka gadījumā, kad lieta ilgāku laiku atrodas kādas personas lietošanā, un šī persona to lieto kā savu, tad pēc zināma laika šī persona var iegūt to savā īpašumā ( *sk. Vītiņš V. Vispārējs tiesību pārskats. Otrais izdevums. Valda Birkava komentāri. Rīga: Izdevējfirma SIA "Verdikts", 1993, 113.lpp.*).

Nepieciešamie nosacījumi, lai valdījums nodibinātu īpašumu ar ieilgumu, ietverti Civillikuma 999.pantā, atbilstoši kuram, lai valdījums nodibinātu īpašumu ar ieilgumu, ir vajadzīgi: 1) priekšmets, ko var iegūt ar ieilgumu (1000.-1005.pants); 2) tiesisks pamats (1006.-1012.pants); 3) valdītāja laba ticība (1013.-1017.pants); 4) nepārtraukts valdījums (1018.-1022.pants); 5) noteiktā laika tecējums (1023. un 1024.pants); 6) lietas īpašnieka tiesiska iespēja izlietot savu tiesību uz lietu (1025.-1029.pants).

Tādējādi tiesai, lai atzītu, ka prasītāja ir ieguvusi īpašuma tiesības uz strīdus būvi - šķūni ar ieilgumu ir jānodibina visu iepriekš norādīto priekšnosacījumu esamība.

Saskaņā ar Valsts zemes dienesta izziņu ( lietas 37.lapa) nekustamā īpašuma /adrese A/, kadastra Nr./numurs B/, kura sastāvā reģistrēta viena zemes vienība ar kadastra apzīmējumu /numurs B/ 0,6954 ha platībā, uz minētās zemes vienības reģistrēta būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/- šķūnis - ar piederības statusu - nepieder zemes īpašniekam, būves lietotājs - /Nosaukums A/.

Tiesa, ņemot vērā iepriekšminēto izziņu, kā arī prasītājas iesniegtos pierādījumus, no kuriem redzams, ka jau sākotnēji 1981.gada 23.martā izgatavotajā Būves tehniskās inventarizācijas lietā strīdus būve - šķūnis ir norādīta kā pastāvīga būve, kas attiecīgi arī fiksēts Namīpašuma kartītē ( lietas 11.-19.lapa), konstatē, ka strīdus būvei - šķūnim uz prasības celšanas brīdi, ņemot vērā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā esošo ierakstu, ir patstāvīga īpašuma objekta statuss, kas nav saistīts ar piederību zemes īpašniekam un, ievērojot Civillikuma 1000.-1005.panta nosacījumus, tā ir atzīstama par priekšmetu, ko var iegūt ar ieilgumu, līdz ar ko minētajā aspektā nepastāv šķēršļi strīdus būves iegūšanai īpašumā ar ieilgumu.

Viens no likumiskajiem nosacījumiem, lai iegūtu lietu ar ieilgumu, ir tiesisks pamats, kurš atbilstoši Civillikuma 1006.pantam pats par sevi piešķir īpašuma tiesību, bet kam attiecīgā gadījumā sevišķa šķēršļa dēļ īpašuma iegūšana nav tūliņ sekojusi.

Tiesību doktrīnā atzīts, ka ieilguma gadījumā tiesiskam pamatam jābūt tādam, kas pats par sevi nodrošinātu īpašuma pāreju, bet kādi formas un procedūras trūkumi vai arī attiecīga atļauju vai akceptu nesaņemšana nav nodrošinājusi tūlītēju īpašuma tiesību pāreju. Minētie trūkumi arī uzskatāmi par pantā minētajiem "sevišķiem šķēršļiem", kuru dēļ īpašuma tiesības tiek iegūtas tikai, iztekot likumā noteiktajam ieilguma laikam (*sk. A.Grūtups, E.Kalniņš. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums.-Rīga: Tiesu namu aģentūra,2002,144.lapa*).

Civillikuma 1007.pantā noteikts, ka tādi pamati ir:

1. visas darbības un visas stāvokļa pārmaiņas, kas pašas par sevi ir viens no pirmējiem īpašuma iegūšanas veidiem, un proti, piegūšana un pieaugums;
2. visi tiesiskie darījumi, saprotot ar to kā vienpusējus gribas izpaudumus, tā arī līgumus, kuru mērķis ir atdot citam īpašumu;
3. likumiskā mantošana, uz kuras pamata mantinieks var iegūt ar ieilgumu arī svešas lietas, kas ietilpušas viņam piekritušā mantojumā;
4. likumīgā spēkā nākuši tiesas spriedumi, ar kuriem ieguvējam atzīta īpašuma tiesība.

Prasītāja valdījuma tiesiskā pamata esamību saistījusi ar apstākli, ka būve iegūta tiesiskā ceļā, to likumīgi uzbūvējot, ko apliecina fakts, ka tā vienlaicīgi ar pamatceltni (ražošanas bāzi) 1981.gada 23.martā inventarizēta un atkārtoti inventarizēta 1998.gada 19.jūnijā, inventarizācijas lietā nav ierakstu par šķūņa patvaļīgu būvniecību, arī Valsts zemes dienesta Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā prasītāja ierakstīta kā strīdus būves - šķūņa lietotāja.

Atbilstoši Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 7.panta trešās daļas 2.punktam par lietotāju šā likuma izpratnē atzīstama persona, kura ir tiesīga ierosināt būves noteikšanu, bet nav iesniegusi dokumentus par būves iegūšanu, izņemot pašvaldību, kura ierosina būves noteikšanu nekustamā īpašuma nodokļa vajadzībām.

To, ka konkrētajā gadījumā prasītājai iepriekš norādītā pamatojuma dēļ ir noteikts strīdus būves lietotāja statuss, apliecina arī Valsts Zemes dienesta Kurzemes reģionālās nodaļas izziņa ( lietas 52.-53.lapa), ka /Nosaukums A/ Kadastra informācijas sistēmā reģistrēta kā strīdus būves lietotāja, pamatojoties uz ierakstu Namīpašuma kartiņā 1981.gada 23.martā izgatavotājā Būves tehniskās inventarizācijas lietā, ko pasūtījusi minētā biedrība. Reģionālās nodaļas rīcībā nav dokumentu par būves piederību.

Tādējādi ēkas kā patstāvīga nekustamā īpašuma objekta reģistrācija Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ne Nekustamā īpašuma valsts kadastra likumā, ne citos likumos nav noteikta par patstāvīgu tiesisko pamatu īpašuma tiesību iegūšanai un faktam, ka Valsts zemes dienests ir reģistrējis ēku kā patstāvīgu īpašuma objektu, nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu, konstatējot valdījuma tiesiskā pamata esamību.

Prasītāja nav iesniegusi pierādījumus, kas apliecina strīdus būves - šķūņa celtniecību tiesiskā ceļā - būvatļauju šķūņa celtniecībai, pašvaldības lēmumu par zemes gabala piešķiršanu šķūņa celtniecībai, būves tehnisko dokumentāciju, celtniecības projektu - tāmju dokumentācijas, slēpto darbu,

būvmateriālu un konstrukciju pases, darbu žurnālu. Saskaņā ar Ventspils zonālā valsts arhīva izziņu (lietas 35.lapa) šādi dokumenti arhīvā nav atrodami.

Tiesa novērtē arī liecinieka statusā nopratinātā /pers. D/ liecības tiesas sēdē, kurās viņš norādīja, ka šķūņa būvniecībā piedalījušies /Nosaukums A/ darbinieki, kuri cirtuši mežā kokus, zāģmateriālu sagatavošana notikusi /Nosaukums C/ kolhozā, daļa no materiāliem iegūta maiņas ceļā, celtniecības darbus finansējusi arī Centrālā padome, uz konkrētiem dokumentiem, kas saistīti ar šķūņa būvniecību un to atrašanās vietu, liecinieks nevarēja norādīt, tāpat arī nevarēja sniegt skaidrojumu tam, kāpēc šķūnis nav norādīts 1980.gada 30.septembra aktā par ražošanas bāzes nodošanu ekspluatācijā.

Tiesa atzīst, ka iepriekšminētās liecinieka liecības, kurās liecinieks raksturoja celtniecības gaitu vienlaicīgi ar celtniecības dokumentu neesamības faktu arhīvā, pamatoti ļauj apšaubīt to, ka dokumenti, kas apliecina šķūņa būvniecību tiesiskā ceļā, vispār jebkad ir pastāvējuši.

Pie šādiem apstākļiem tiesa secina, ka prasītājas apsvērumi par strīdus būves - šķūņa uzcelšanu kā valdījuma tiesisko pamatu neapstiprinās ar lietā esošajiem pierādījumiem.

Prasītāja nav norādījusi un tiesa nekonstatē, ka par tiesisku pamatu īpašuma iegūšanai ar ieilgumu konkrētajā gadījumā būtu atzīstams tiesisks darījums vai likumiskā mantošana, kuras rezultātā prasītājai piekrītošā mantojumā ietilptu sveša lieta.

Tiesas ieskatā par tiesisku pamatu, kas pats par sevi varētu piešķirt īpašuma tiesību, nav atzīstams arī Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 1999.gada 4.marta spriedums, saskaņā ar kuru /Nosaukums A/ atjaunots pārtrauktais valdījums uz ēku un depo /adrese C/ un ražošanas bāzi /adrese A/ ( lietas 21.-22.lapa). Tiesas spriedums ir stājies likumīgā spēkā 1999.gada 25.martā un saskaņā ar Civilprocesa likuma 203.panta trešo daļu nav tulkojams paplašināti, tā pārkāpjot likumīgā spēkā stājušās tiesas stājušās tiesas sprieduma objektīvās robežas. Tādējādi nav pamata uzskatīt, ka ar iepriekšminēto tiesas spriedumu prasītājai līdz ar spriedumā uzskaitītajām būvēm ir atjaunots pārtrauktais valdījums uz strīdus būvi - šķūni.

Atbilstoši Civillikuma 1013.pantam, lai iegūtu lietu ar ieilgumu, tā jāvalda labā ticībā, t.i., nezinot šķēršļus, kas nepielaiž iegūt to par īpašumu. Labticīgs valdītājs ir tas, kurš pārliecināts, ka nevienam citam nav vairāk tiesību valdīt lietu, kā viņam, bet ļaunticīgs - tas, kas zina, ka viņam nav tiesības lietu valdīt vai kādam citam šajā ziņā ir lielākas tiesības nekā viņam ( Civillikuma 910.pants).

Tiesa par pamatotu atzīst atbildētāja argumentu, ka prasītāja strīdus būvi nav valdījusi labā ticībā, zinot, ka ir šķēršļi, kas nepieļauj būves iegūšanu īpašumā.

Par minēto tiesas ieskatā liecina lietā nodibinātie apstākļi un prasītājas faktiskā rīcība.

Neskatoties uz apstākli, ka tiesas spriedums, ar kuru prasītājai tika atjaunots valdījums uz ražošanas bāzi, stājies likumīga spēkā 1999.gada 25.martā, prasītāja ilgstoši līdz 2016.gada 10.martam nav nostiprinājusi zemesgrāmatā īpašuma tiesības uz ražošanas bāzes būvi ar kadastra apzīmējumu /numurs C/(lietas 28.lapa), īpašuma tiesības uz strīdus būvi vienlaicīgi ar pamatbūvi zemesgrāmatā nav nostiprinātas, kas attiecīgi apstiprina to, ka prasītājai nepārprotami bija zināms tiesiska pamata neesamības fakts šīs būves īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā.

Pušu starpā ilgstoši ir pastāvējis strīds, atbildētājam saskaņā ar Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 17.jūnija spriedumā konstatēto apstrīdot prasītājas kā /Nosaukums A/ tiesību un saistību pārņēmējas valdījumu uz ražošanas bāzes būvi /adrese/ ( lietas 58.- 62.lapa). Tiesa par būtisku atzīst arī apstākli, ka prasītāja ilgstošā savstarpējā sarakstē ar zemes īpašniekiem, atkārtoti iniciējot jautājuma risināšanu par zemes nomu, ir norādījusi, ka tai faktiski nepieciešama zeme būves ar kadastra apzīmējumu /numurs C/ uzturēšanai (lietas 70.lapa), norādot, ka nomas platība būtu samazināma šķūņa uzturēšanai nepieciešamās platības apmērā.

Tiesa uzskata, ka konkrētajā gadījumā nav konstatējami likumā paredzētie priekšnosacījumi, lai konstatētu, ka prasītāja strīdus būvi ir nepārtraukti valdījusi likumā noteikto ieilguma termiņu - 10 gadus.

Civillikuma 1018.pants paredz, ka, lai iegūtu īpašumu ar ieilgumu, ieguvējam vajag pa visu likumā noteikto laiku nepārtraukti un netraucēti valdīt iegūstamo priekšmetu un rīkoties ar to kā īpašniekam. Kas pēc ieilguma noteikumiem valdījis 10 gadu laikā nekustamo īpašumu, kurš zemesgrāmatās uz viņa vārdu nav ierakstīts, tas atzīstams par tādu, kas ieguvis šo nekustamo īpašumu ar ieilgumu un tam ir tiesība un pienākums prasīt šā iegūšanas pamata ierakstīšanu zemesgrāmatās uz sava vārda (Civillikuma 1024.pants).

Civillikuma 876.panta izpratnē lietas valdījums ir īpašuma tiesībai atbilstoša faktiska vara par lietu. Tas pastāv, kad ķermeniska lieta faktiski atrodas kādas personas pilnīgā varā un kad pie tam šī persona izrāda gribu rīkoties ar lietu līdzīgi īpašniekam.

Tiesa, novērtējot lietā nodibinātos apstākļus, uzskata, ka, pretēji prasībā norādītajam laika periodā no 1981.gada 23.marta, ko prasītāja norādījusi kā atskaites punktu nepārtraukta valdījuma termiņa tecējuma sākumam, prasītājas rīcībā nav konstatējamas divas iepriekšminētajā normā definētās valdījuma pazīmes: faktiskā vara pār strīdus būvi un ārēji izpausta griba valdīt šo lietu kā savu.

Par minēto tiesas ieskatā liecina atkārtotas tiesvedības prasītājas un atbildētāja starpā, kurās atbildētājs līdz 2015.gada 17.jūnijam ir apstrīdējis prasītājas īpašumtiesības uz pamatbūvi - ražošanas bāzi ( lietas 58.-62., 92.-105.lapa), kā arī savstarpējā sarakste pušu starpā, prasītājas sarakste ar valsts un pašvaldību institūcijām (lietas 63.-84., 121-125., 128.-130.lapa), kurā kā viens no pušu savstarpējā strīda iemesliem tiek norādīta atbildētāja /pers. B/ rīcība sistemātiski, sākot ar 2013.gada 1.septembri, slēdzot sev piederošā zemes īpašuma teritorijas vārtus, liedzot prasītājai iespēju piekļūt būvēm.

Vienlaicīgi tiesa atzīst, ka prasītājas faktiskās darbības prasībā norādītajā ieilguma periodā neliecina par tās ārēji izpaustu gribu valdīt strīdus būvi kā savu.

Neskatoties uz apstākli, ka prasītājai, jau sākot ar 2013.gada 1.septembri, faktiski tika liegta iespēja piekļūt strīdus būvei, prasītāja nav cēlusi pret atbildētāju valdījuma atjaunošanas prasību Civillikuma 921.pantā paredzētajā kārtībā. No prasītājas puses nav konstatējama arī jebkāda cita rīcība, kas liecinātu par tās gribu valdīt strīdus būvi, piemēram, tās iznomāšana trešajām personām. /Nosaukums B/ novada būvvaldei, 2017.gada 17.jūlijā veicot strīdus būves – šķūņa tehnisko apsekošanu un konstatējot, ka būves ārsienas un jumta konstrukcijas ir vizuāli nedrošas un uzdodot prasītājai veikt ēku atjaunošanu, pārbūvi vai nojaukšanu līdz 2018.gada 17.janvārim (lietas 31.lapa), prasītāja nekādas darbības būves tehniskā stāvokļa uzlabošanai nav veikusi. Prasītājas bezdarbības rezultātā saskaņā ar atbildētāja iesniegto strīdus būves tehniskās apsekošanas atzinumu 2020.gada 27.janvārī būvei ir pārsniegti lietojamības (ekspluatējamības) robežstāvokļi, būves konstrukcijas ir ar trupējumiem un vidi degradējošu vizuālo skatu, kā rezultātā būvi ieteicams nojaukt ( lietas 139.- 171.lapa).

Par to, ka prasītāja nav izrādījusi nekādu interesi par strīdus būvi līdz darījuma noslēgšanai par pamatbūves atsavināšanu, tiesas ieskatā liecina arī liecinieka /pers. C/ tiesas sēdē sniegtā liecība, ka ar būvju stāvokli viņu sākotnēji iepazīstinājis atbildētājs kā zemes īpašnieks, tikai vēlāk uzzinājis, ka ražošanas bāzes īpašniece ir prasītāja lietā.

Tādējādi par vienīgo apstiprinājumu darbībām, kas apliecina prasītājas gribu valdīt strīdus būvi kā savu, ir atzīstams fakts, ka prasītāja laika periodā, sākot ar 2014.gada 19.martu, ir veikusi nekustamā īpašuma nodokļa samaksu par strīdus būvi ar kadastra apzīmējumu /numurs A/ (lietas 38.lapa), vienlaicīgi secināms, ka arī šīs prasītājas darbības neaptver likumā paredzēto ieilguma termiņu.

Tiesa saskaņā ar Civillikuma 1025.- 1029.pantu nekonstatē tiesiskus šķēršļus, kas prasītājai kā īpašniekam varēja liegt iespēju izlietot savu īpašuma tiesību uz lietu (1025.-1029.pants).

Tiesa, ņemot vērā iepriekš nodibinātos apstākļus, uzskata, ka lietā nav konstatējami likumā norādītie pamati, lai valdījums nodibinātu īpašuma tiesības ar ieilgumu, proti: tiesisks pamats; valdītāja laba ticība; nepārtraukts valdījums; noteiktā laika tecējums; lietas īpašnieka tiesiska iespēja izlietot savu tiesību uz lietu.

Ievērojot iepriekš norādītos apstākļus, tiesa atzīst, ka /Nosaukums A/ prasība pret /pers. B/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu ar ieilgumu ir noraidāma.

Atbilstoši Civilprocesa 44.panta trešās daļas nosacījumiem, ja prasība noraidīta, ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no prasītāja par labu atbildētājam.

No lietas materiāliem redzams, ka atbildētājam, kuras labā taisīts spriedums par prasības noraidīšanu, radušies ar lietas vešanu saistītie izdevumi par zv. advokāta U.Ūsiņa sniegto juridisko palīdzību un pārstāvību pirmās instances tiesā 907,50 EUR apmērā ( lietas 108.lapa).

Ņemot vērā, ka ar tiesas spriedumu noraidītais prasījums ir mantiska rakstura, atbilstoši Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta "a" apakšpunkta nosacījumiem ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai ir atlīdzināmi to faktiskajā apmērā, tomēr ne vairāk par 30% no prasījumu apmierinātās, šajā gadījumā noraidītās daļas. Tādējādi maksimālais atlīdzināmo izdevumu apmērs sastāda 508,80 EUR ( 30% no 1696,00 EUR).

Nosakot atlīdzināmo izdevumu advokāta palīdzības samaksai apmēru, tiesa ņem vērā arī Civilprocesa likuma 44.panta ceturtās daļas nosacījumus, kas noteic, ja prasība ir izskatīta tikai pirmās instances tiesā, atlīdzināmie izdevumi advokāta palīdzības samaksai nedrīkst pārsniegt 50 procentus no šā panta pirmajā daļā noteiktā maksimālā atlīdzības apmēra.

Ievērojot iepriekš minētos nosacījumus, no prasītājas atbildētāja labā piedzenami izdevumi advokāta palīdzības samaksai 254,40 EUR.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz teikto un saskaņā ar Civilprocesa likuma 8., 97., 193.pantu, tiesa

**n o s p r i e d a**

/Nosaukums A/ prasību pret /pers. B/ par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu noraidīt pilnīgi.

Piedzīt no /Nosaukums A/, reģ.Nr. /reģistrācijas numurs/, par labu /pers. B/, pers.kods /personas kods/, ar lietas vešanu saistītos izdevumus advokāta palīdzības samaksai 254,40 EUR ( divi simti piecdesmit četri *euro* 40 centi).

Noteikt /Nosaukums A/ tiesas sprieduma daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu labprātīgai izpildei 10 dienu termiņu no dienas, kad tiesas spriedums stājas likumīgā spēkā.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā Kurzemes apgabaltiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību Kurzemes rajona tiesā.

*Tiesas spriedums sastādīts 2020.gada 16.septembrī.*

Tiesnese I.Kalniņa